

ส.ต.นิยม มารอด

ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ มีอายุ ๒๓ ปี สังกัดเดิมหมวดเสนารักษ์ โรงเรียนทหารปืนใหญ่โลกกระเทียม จังหวัดลพบุรี เมื่อตั้งกองทหารขึ้นที่สงขลา ได้อาสาสมัครมารับราชการทางภาคใต้ ข้าพเจ้าพร้อมกับพวกเพื่อนทหารราว ๑๒ คน เป็นหน่วยล่วงหน้ามาประจำค่ายสวนตุน เมื่อ ๑๒ กันยายน ๒๔๘๓ ในบังคับบัญชาของ ส.อ.ช่วง แสงทอง ขณะนั้นยังเป็นโสด

ต่อมาในปีเดียวกันนั้น กองพันทหารราบที่ ๔๑ และกองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑๓ พร้อมทั้งกรมทหารราบที่ ๑๘ ก็เคลื่อนจากกรุงเทพฯ มาประจำค่ายสวนตุน สังกัดมณฑลทหารบกที่ ๖ นคร-

๘๔ รุสมิแฉ

ศรีธรรมราช เวลานั้นอาคารสถานที่ต่าง ๆ สร้างอย่างชั่วคราวหลังคามุงจากและฝาทำกันด้วยจาก ข้าพเจ้าประจำหมวดเสนารักษ์ สังกัดป.พัน ๑๓

พอถึงเมษายน ๒๔๘๔ มีการเกณฑ์ชายฉกรรจ์ชาวสงขลาเข้ารับราชการฝึกหัดอยู่ราว ๘ เดือน ก็เกิดสงคราม

ก่อนหน้าวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ได้มีการฝึกสนามที่ชายทะเลสงขลา ๑ ครั้ง โดย พ.ท. หลวงกัมปนาทแสนยากร เสนาธิการทำหน้าที่แทน ผบ.ร.๑๘ แล้วกลับเข้ากรมกองตามเดิม

ในคืนวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ ข้าพเจ้ามาเที่ยวในเมืองสงขลา คนอื่น ๆ ก็มากันเช่น ร.ท.

พิศิษฐ์ กับ ส.อ.ห้าว ศิริดล ข้าพเจ้าขึ้นรถสามล้อกลับ ราว ๒๔ น.เศษ พอถึงหน้าสนามบินสงขลาซึ่งมีเครื่องบินของทหารอากาศไทยจอดอยู่ ๓ เครื่องหลายวันมาแล้ว ก็ได้ยินเสียงคนพูดกันซึ่งฟังไม่เข้าใจว่าพูดอะไรกัน พอถึงบ้านที่พักอยู่นอกค่ายตรงกองรักษาการณ์ ก็เข้านอน

(ทราบภายหลังว่า ราว ๒๔ น.เศษ ว่า ส.อ.ห้าว มาเอารถยนต์ของใครก็ไม่ทราบที่ปลายถนนรามันห์ โดยบอกว่าจะรีบไปรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบว่าทหารญี่ปุ่นขึ้นยึดสงขลา แต่น้ำมันท่วมที่ปลักแรด (ตรงเนินสูง) ส.อ.ห้าว ลงวิ่งไปรายงาน)

ข้าพเจ้าหลับไปไม่นาน

ชาวบ้านซึ่งอยู่เรือนติดกันตะโคน บอกว่าในกองทหารเป่าแตรเกิด เหตุสำคัญ ขณะนั้นราว ๒ นาฬิกา ข้าพเจ้าก็แต่งเครื่องสนามแล้ว เข้าไปรายงานตัวต่อ ร.ต.สด ปลัดกำ ผบ.หมวดเสนารักษ์ ป.พัน ๑๓

หมวดเตรียมพร้อมของ ร.พัน ๔๑ เคลื่อนออกจากที่ตั้ง ก่อนหน่วยอื่นมายึดแนวหัวเขา สำโรงก่อน ๓ น. เวลานั้นทหาร ฐึ่ปุ่นมาซัดที่มั่นอยู่บริเวณสามแยก สำโรง ที่นั่นมีบ้านหลังสูงตั้งอยู่ ๑ หลัง ฐึ่ปุ่นเอาปืนกลหนักไปตั้ง บนบ้านหลังนั้น หน่วยเตรียมพร้อม ของเรานุกเข้าไปยึดปืนกลหนักได้ ทหารที่เข้ายึดมีจำนวน ๓ คน ถูกยิงเสียชีวิต ๒ คน อีกคนถูก ยิงบาดเจ็บสาหัส ชาวบ้านซึ่งอาศัย อยู่บนบ้านหลังนั้นถูกฐึ่ปุ่นยิงตาย ทั้งผิวเมียพร้อมด้วยลูกอีก ๑ คน เพราะขาดขวางฐึ่ปุ่น (ที่ดินที่บ้าน หลังสูงตั้งอยู่นั้น ขุนกัศัตร์ราชฤทธิ์ อดีตนายอำเภอเมืองสงขลาซื้อไว้ แล้วโอนให้ทางราชการเพื่อตั้ง มหาวิทยาลัย)

ร.พัน ๔๑ เคลื่อนมาตั้งหน้า เขารูปช้าง ยึดแนวตั้งแต่เขาเก้าเส้ง ไปตามเขารูปช้างจนถึงบริเวณที่เป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปัจจุบัน ฝ่ายปืนใหญ่กองร้อย ๑ มาตั้งอยู่หลัง ร.พัน ๔๑ ส่วน กองร้อย ๒ ตั้งยิงในค่ายและส่ง ทหารสังเกตการณ์ยิงปืนใหญ่ขึ้น บนเขารูปช้างโดย ส.อ.ห้าว เป็น หัวหน้า

ก่อนที่ฝ่ายเราจะมาประจำที่ อยู่่นั้น ทหารฐึ่ปุ่นหน่วยจักรยาน และทหารม้าผ่านไปก่อนบ้างแล้ว ถัดมาเป็นทหารบรรจุทรุดยนต์

ข้อความเหล่านี้ทราบจากชาวบ้าน แถบนั้นในภายหลัง

ราว ๕ น. เครื่องบินฐึ่ปุ่น ขึ้นบินวนเวียนเป็นกลุ่ม ๆ แล้ว ลงจอดในสนามบินสงขลาปืนใหญ่ เริ่มยิงราว ๖ น.เศษ ทราบว่าตกลง ในสนามบินหลายลูก ต่อมาได้ ยิงไปถูกเรือระบายพลของฐึ่ปุ่นจม ๒ ลำ โดย ส.อ.ห้าว ผู้สังเกตการณ์ เป็นผู้รายงาน พร้อมกับนั้นปืนใหญ่ จากเรือรบฐึ่ปุ่นก็ระดมยิงมา แต่ ไปตกบนเขาเทียมดา (เทวดา) หลายสิบนัด จนสายมากแล้วเครื่อง บินฐึ่ปุ่นทิ้งลูกระเบิดลงมา ถูก ที่ไม่สำคัญ เช่น บ้านพักนายทหาร บ้าง หลังหน่วยเสนารักษ์บ้าง

ระหว่างรบตั้งแต่เช้าจนหยุด รบ ทหารเสนารักษ์ได้กินแต่อาหาร กระจบซึ่งได้รับแจกมีแต่กับไม่มี ข้าว ส่วนพวกแนวหน้าไม่ได้กิน อะไรเลย

ประมาณเที่ยงวันหยุดรบโดย คำสั่งจากหน่วยเหนือ ฝ่ายฐึ่ปุ่น ส่งนายทหารพร้อมล้ามมาติดต่อกับผู้บังคับบัญชา ต่อจากนั้นจึง เก็บศพและคนบาดเจ็บ ทหารค่าย สวนตุนเสียชีวิต ๖ บาดเจ็บหลาย คน เช่น ร.ต.ทองใบ ถูกยิงที่ศีรษะ พวกชาวบ้านแถวหลังวัด สระเกษ บอกว่าฐึ่ปุ่นชนทหารที่ เสียชีวิตมาฝั่ง (หรือเผา) ราว ๔๐๐-๕๐๐ คน โกลั ๆ กับวัดนั้น

ข้าพเจ้าได้เลื่อนยศเป็น ส.ท. แล้วลาออกจากประจำการเมื่อ เสร็จสงคราม

ส.ต.ภริ หาญชนบท
ข้าพเจ้าสมัครเข้าเป็นนักเรียน นายสิบ ที่โรงเรียนทหารราบ จังหวัดลพบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒

จบหลักสูตรในปีถัดมา ได้รับยศ เป็น ส.ต. แล้วเข้าเรียนในโรงเรียน นายสิบทหารปืนใหญ่อีก ๖ เดือน ได้รับการบรรจุสังกัดกองร้อย ๒ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ ๑๓ ใน พ.ศ. ๒๔๘๓ และในปีนั้นเอง กองพันนี้ย้ายมาตั้งอยู่ที่สวนตุน จังหวัดสงขลา ขณะนั้นอายุ ๒๑ ปี ยังเป็นโสด ข้าพเจ้าทำหน้าที่ ผู้บังคับหมู่ปืนใหญ่ (คุม ๑ กระบอก)

ผู้บังคับกองพันชื่อ พ.ท. ขุนพรพิรพาล ผู้บังคับกองร้อย ๑ ชื่อ ร.อ.ทวีป สุภดิษฐ์ ผู้บังคับ กองร้อย ๒ ชื่อ ร.อ.เดช ตูลววรรณนะ (ยศในขณะนั้น)

ก่อนสงครามเล็กน้อย มี กองอาสาสมัครไปรับการฝึกที่ ค่ายสวนตุน ๒ ครั้ง ข้าพเจ้าเป็น ครูฝึกวิชาทหารราบ (กองพัน ทหารราบตั้งอยู่ไกลออกไป อาสาสมัครจึงมาฝึกกับทหารปืนใหญ่ ซึ่งอยู่ใกล้เมืองกว่าทหารราบ)

ก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นายทหารและนายสิบกองพัน ป.๑๓ ได้มาสำรวจภูมิประเทศที่ชายทะเล สงขลาและที่บริเวณเขารูปช้าง ซึ่งเป็นที่ตั้งวิทยาลัยครูในปัจจุบัน ไม่ได้นำอาวุธมาและไม่มีใครบอก ว่าเพื่ออะไร คิดว่าถ้าเกิดสงคราม ขึ้นจะตั้งยิง ณ จุดใดเพื่อสนับสนุน ทหารราบ

ในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลาประมาณ ๒.๓๐ น. ข้าพเจ้า คืบขึ้นเพราะได้ยินเสียงแตรเหตุ สำคัญ ก็แต่งเครื่องแบบแล้วรีบวิ่ง ไปที่กองร้อยพร้อมกับทหารคนอื่น ๆ แล้ว ผบ.ร้อยบอกว่า ฐึ่ปุ่น ยกพลขึ้นบกที่กลางเมืองสงขลา

โดยทราบจากทหารที่มาเที่ยวในเมืองแล้วกลับไปรายงาน ขณะนั้นทราบว่ามีสายโทรศัพท์ถูกตัดหมดแล้ว

ผบ.ร้อย ๒ สั่งให้นำปืนออกจากโรงเก็บแล้วตั้งยิงโดยหันปากกระบอกมาทางในเมือง ต่อจากนั้นก็ชนกระสุนปืนใหญ่และแจกปืนเล็กประจำตัวทหารพอ ๓ น. ก็พร้อมที่จะทำการยิงได้ ขณะนั้นได้ยินเสียงทหารราบเคลื่อนกำลังผ่านไปทางเหนือ

ประมาณ ๓ น.เศษ ได้ยินเสียงปืนเล็กยาวและปืนกลดังมาจากทางด้านหน้าเขารูปช้าง ส่วนปืนใหญ่ยังไม่ยิงเพราะไม่ทราบที่หมายแน่นอน พอฟ้าสว่างก็เห็นเครื่องบินญี่ปุ่นจำนวนมากบินวนอยู่ในระยะสูง ผบ.ร้อย สั่งหน่วยตรวจการขึ้นดูบนเขารูปช้าง แล้วรายงานว่าเห็นเรือรบจอดในทะเลตั้งแต่หน้าแก้งจนถึงเกาะหนู

ประมาณ ๖ น. เริ่มยิงไปที่แก้ง เรือรบข้าศึกก็ยิงตอบมาแต่พลาดไปตกบนเขาข้างหลังที่ตั้งยิงของเรา ต่อมาหน่วยตรวจการบนเขารูปช้างรายงานว่าย่อยกพลขึ้นบกของข้าศึกถูกเรายิงจม ๒ ลำ ทั้ง ๒ ฝ่ายยังได้ตอบกันจนราว ๑๐ น. เครื่องบินของข้าศึกมาทิ้งระเบิดลงที่ตั้งยิงของเรา ๑ ลูก แต่พลาดที่หมายไปราว ๑๐๐ เมตร ส่วนลูกอื่น ๆ ไปตกบ้านพักนายสิบ และนายร้อยพังไปหลายหลัง แต่คนไม่มีผู้ใดได้รับอันตรายและได้ยินเสียงเครื่องบินข้าศึกยิงปืนกลใส่ทหารราบเป็นระยะ ๆ

กองร้อย ๒ ทำการยิงจนถึงราว ๑๒ น. สิ้นกระสุนราว ๑๐๐

๘๖ รุสมิแล

นัด ผบ.ร้อย สั่งหยุดยิงโดยบอกว่าผู้บังคับบัญชาสั่งให้หยุดยิงและให้ญี่ปุ่นผ่านไป

ระหว่างทำการต่อสู้ ทหารทุกคนมีขวัญดี ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้กินอาหารอะไรเลย พอเครื่องบินผ่านมากก็ห่าที่กำบัง เช่น ตามคูน้ำ ร่องน้ำ และเอากิ่งไม้มาพรางที่ตั้งปืนใหญ่ด้วย เมื่อได้รับคำสั่งให้หยุดยิง ก็ผิดหวังอยู่บ้างเพราะยังต่อสู้ไม่เต็มฝีมือ

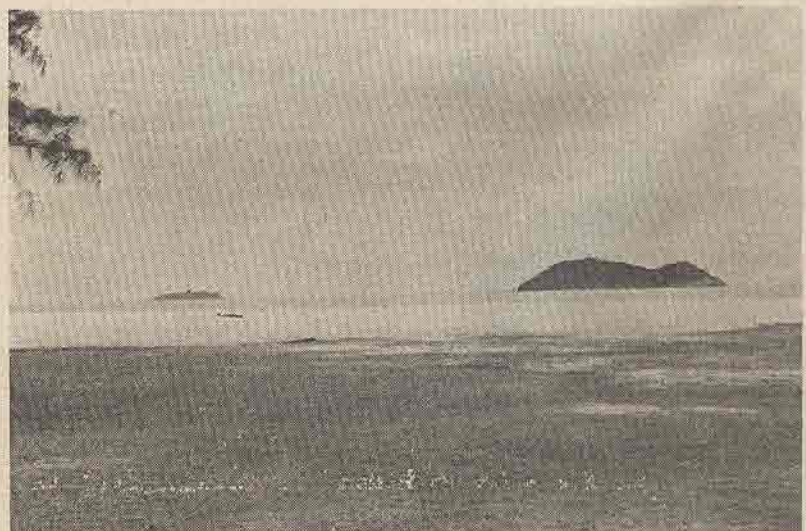
ปืนใหญ่ของเราปากกว้าง ๓ นิ้ว เป็นปืนใหญ่เบา ทหารปืนใหญ่ไม่มีใครเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ ต่อมาข้าพเจ้าโอนไปสังกัดกรมการรักษาดินแดน ได้เลื่อนยศและตำแหน่งตามลำดับครั้งหลังสุดเป็น พ.ต. ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาทหารจังหวัดสงขลา รายชื่อทหารที่เสียชีวิตในการรบกับญี่ปุ่น

๑. ร.ท.นิกร ทองคำใส (ยศเดิม สิบเอก)

๒. จ.ส.อ. สะอะ มะเหมาะ (ยศเดิม พลทหาร)

๓. จ.ส.อ. หลาบ ทองสุวรรณ (ยศเดิม พลทหาร)
๔. จ.ส.อ. เอื้อน สีม่วง (ยศเดิม พลทหาร)
๕. จ.ส.อ. เจริญ บุญมา (ยศเดิม พลทหาร)
๖. จ.ส.อ. นิม แสงลิ้ม (ยศเดิม พลทหาร)
๗. จ.ส.อ. จวง พินจรัส (ยศเดิม พลทหาร)
๘. จ.ส.อ. บำเรอ ภาคสม (ยศเดิม พลทหาร)
๙. นายหลิว จรูญวงศ์
ข้าราชการพลเรือนสังกัด
กลาโหม
๑๐. นายสุทธิจิต สวากานันท์
ข้าราชการพลเรือนสังกัด
กลาโหม
๑๑. นายทองใบ สุทธิพร^(๑)
ข้าราชการกระทรวงเกษตรฯ

(๑) วุฒิ ป.ป.ก. ประจำสถานี
ทดลองกลสิกรรม (เกษตรกรรม)
ต.คองหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ได้รับคำบอกเล่าจากหลวง
อังกณานุรักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัด
สงขลา ว่าได้ไปเห็นเรือจอดอยู่
ในทะเลนอกหน้าเมืองสงขลาเป็น
จำนวนมากแต่ด่อนก่อน ๒๔ น.
จึงให้คนไปเชิญนายทหารเรือกอง-
หนุนรับราชการกรมเจ้าท่ามาดู
เขาบอกว่าเรือที่เห็นนั้นไม่ใช่เรือ
รบไทย ท่านจึงมาอยู่ที่ท่าการ
ไปรษณีย์และโทรเลข พุดโทรศัพท์
กับกองทหาร แต่ขัดข้องพูดไม่ได้
ท่านจึงขึ้นรถ (จะเป็นรถยนต์หรือ
รถจักรยานก็ไม่แน่) ไปยังสวนดู
แล้วสวนกับรถยนต์ของผู้บังคับการ
จังหวัดทหารบกที่หน้าสนามบิน
ท่านส่งสัญญาณให้หยุดรถแล้ว
บอกว่า เวลานั้นทหารญี่ปุ่นขึ้น
สงขลาแล้ว ก็ชวนกันเข้าไปยัง
ค่ายทหาร เห็นฝ่ายทหารเตรียม
การรบ จนกระทั่งรถคัน ตัวท่านเอง
คิดจะกลับเข้าเมือง จึงถีบจักรยาน
ไปยังสถานีรถไฟควนมี้ด รอจน
เย็นกระบวนรถไฟจึงมาได้โดยสาร
มาลงที่หาดใหญ่ เวลานั้นหยุดรบ
แล้ว จึงได้เดินทางกลับสงขลา

แปลก ศิลปกรรมพิเศษ

นายสุชาติ รัตนปราการ

ข้าพเจ้ากับนายอำเภอหลบอยู่
บนเขาน้อยหลังบ้านพักกงสุล
อังกฤษ^(๒) ต่อมาได้ยินเสียงรือ
คันข้าวของและได้ยินเสียงปืน
ด้วยราว ๒-๓ นัด ก่อนรุ่งราว
๔ น. ได้ยินเสียงรถไฟออกวิ่ง

(ตามปกติออกเวลา ๖ น.) จาก
สถานีสงขลา จนถึงเวลาสายของ
วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ได้ข้าม
ถนนไทรบุรีขึ้นเขาดังกล่าวต่อไป
เพราะนายอำเภอบอกว่า จะต้อง
หาทางไปพบกับอาสาสมัคร หน่วย
ของอำเภอเมืองซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบล
ท่าบป็น พอปืนปายขึ้นไปถึงยอดเขา
ก็เห็นธงชาติญี่ปุ่นชักอยู่บนยอด
เสาธงแล้ว และได้ยินเสียงปืนใหญ่
ยิงโต้ตอบกันนาน

ทั้งสองคนหลบอยู่บนเขา
ดังกล่าวยังต่อไปจนถึงเวลาบ่าย
จึงลงจากเขา ทหารญี่ปุ่น ๓ คน
เห็นเข้าแล้วยกปืนขึ้นประทุบว่า
ข้าพเจ้าบอกให้นายอำเภอซ่อนอยู่
ตามเดิม ส่วนข้าพเจ้าลงมาส่งภาษา
ใบกับทหารญี่ปุ่น ว่าเป็นชาวบ้าน
เห็นทหารเข้าก็กลัว จึงซ่อนตัว
อยู่บนเขา ทหารญี่ปุ่นไม่คิดใจ
สงสัยปล่อยให้ไปได้

ข้าพเจ้ากลับถึงบ้านประมาณ
๑๖ น. ไม่มีใครอยู่เลย ได้ความว่า
อพยพข้ามฟากไปแล้ว ทราบ
ภายหลังว่า นายเอ่งหินมาบอก
ภรรยาของข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าถูก
ทหารญี่ปุ่นจับตัวไป

พลสำเร็จ เหลือบุญชู

เข้ารับราชการเป็นพลทหาร
หมวดปืนเล็กยาว กองพันทหาร
ราบที่ ๕ จังหวัดพระนคร ในต้น
พ.ศ. ๒๔๘๓ กองพันนี้ได้รับคำสั่ง
ให้ลงมาตั้งที่ค่ายคอหงส์ ออกเดิน

ทางเมื่อ ๑๓ เมษายน ๒๔๘๓*
ข้าพเจ้าก็มาประจำอยู่ที่ค่ายคอหงส์
ตั้งแต่นั้นมาจนปลดเกษียณ

ในคืนวันที่ ๗ ธันวาคม
๒๔๘๔ ราว ๒๓ น.เศษเกือบ
๒๔ น. ได้ยินเสียงแตรเป่าเกิด
เหตุสำคัญ บรรดาทหารที่มารวม
กัน และรับอาวุธประจำตัวเสร็จ
ในเวลาราว ๓๐ นาที ผู้บังคับบัญชา
แจ้งว่า ข้าหลวงประจำจังหวัด
สงขลา (หลวงอังกณานุรักษ์)
ได้โทรศัพท์มาว่าได้รับรายงาน
จากชาวประมงว่ามีเรือรบขนาดใหญ่
จำนวน ๕ ลำ แล่นเข้าสู่ฝั่ง
สงขลา โดยไม่มีเครื่องหมายว่า
เป็นเรือของชาติใด ข้าหลวงฯ
โทรศัพท์ติดต่อมาเป็นระยะ ๆ ว่า
เรือรบเหล่านั้นกำลังแล่นใกล้ฝั่ง
เข้ามาเรื่อย ๆ

ผู้บังคับบัญชาตรวจนับจำนวน
ทหารแล้ว ปรากฏว่ายังขาดนาย
ทหารและนายสิบอยู่บางนาย ผู้
บังคับกองพันจึงจัดรถยนต์คันหนึ่ง
มีทหารถือลำโพงขยายเสียง (โทร-
โข่ง) ไปเรียกทหารที่ตลาดหาด-
ใหญ่ ใน ๒-๓ คืนนั้นมีหนึ่งดี
มาฉายที่หาดใหญ่ เกือบ ๒ น. ของ
วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ก็พร้อม
กันหมด

ผมพัน สั่งเคลื่อนกำลังไปตั้ง
ที่ตำบลบ้านน้อย ยึดแนวที่ถนนกับ
ทางรถไฟตัดกัน เลยตลาดนัดและ
สถานีรถไฟบ้านน้อยไปทางเหนือ

แนวรบด้านซ้ายจดเขาและด้านขวาลงไปในท้องนา ซึ่งมีต้นข้าวและน้ำขังอยู่ ส่วนกองร้อย ๑ ซึ่งข้าพเจ้าสังกัดนั้นอยู่ตรงกลาง กองร้อยนี้มีปืนกลหนักด้วย ๓ ที่หลังแนวรบของเรา มีรถถนนจอดอยู่กันหนึ่งก็ช่วยกันลากเข็นมาปิดทางตรงที่ถนนตัดกับทางรถไฟไว้ และเอาปืนกลหนักตั้งยิงอยู่ใกล้ ๆ รถบดนั้นด้วย กองพันของเรามีปืนใหญ่ทหารราบอยู่ ๑ หมวด ซึ่ง ร.ต. อำไพ จุลละพราหมณ์ เป็นผบ.หมวด (ต่อมาโอนไปรับราชการกรมตำรวจ เปลี่ยนชื่อตัวเป็น สุรพล ได้เป็นอธิบดีและได้ยศ พล.ต.อ. ในเวลาต่อมา)

เมื่อตั้งแนวแล้ว ผู้บังคับบัญชาสั่งหน่วยลาดตระเวนกำลัง ๒ หมู่ ขึ้นไปหาข่าวบนเนินสูงน้ำน้อย ปรากฏว่าบนเนินนั้นมีทหารญี่ปุ่นอยู่มาก หมวดลาดตระเวนก็ถอนกลับมารายงานต่อผู้บังคับบัญชา

ประมาณ ๗ น. ขบวนรถไฟซึ่งมีตู้พ่วง ๕ หลัง เคลื่อนมาเห็นทหารญี่ปุ่นเต็ม ฝ่ายเราจึงยิงสกัดกั้น ทหารญี่ปุ่นลงจากรถไฟและยิงตอบ ส่วนทางถนนก็เห็นทหารญี่ปุ่นขี่จักรยานมาสมทบกับพวกที่ยึดเนินสูงอยู่ก่อน พอหยุดก็ปรับรถจักรยานขึ้นสะพานป่าและยิงมายังฝ่ายเราด้วย

ต่อมาเห็นทหารญี่ปุ่นถือธงขาวลงมาจากเนิน ฝ่ายเราก็ส่งนายทหาร ๑ และพล ๒ ถือธงขาวเข้าไปหา โดยไม่มีอาวุธติดตัวและตกลงกันว่าถ้าทหารข้าศึกมีอาวุธมาด้วย ก็ให้หมอบลงกับพื้นทางข้างหลังจะยิงคุ้มกันแล้วให้

๘๘ รุทธิมิต

ถอยมา เมื่อเข้าไปใกล้เห็นทหารญี่ปุ่นมีอาวุธ ก็ทำตามที่ตั้งตกลงกันไว้แล้วถอนตัวกลับมาโดยไม่ได้เจรจา กันแต่อย่างใด

เรากับญี่ปุ่นยิงต่อสู้กันเป็นระยะ ๆ พอเราหยุดยิง ฝ่ายเขาก็หยุดด้วย แล้วยิงเข้าใส่กันต่อไปใหม่ ในการนี้มีข้าราชการสังกัดสถานีการยางคองหงส์ และช่างเครื่องไฟฟ้าของทหารช่วยลำเลียงลูกระเบิดและกระสุนมาส่ง ส่วนอาหารได้กินขนมปังซึ่งชาวหาดใหญ่ส่งมาให้

ราว ๑๐ นาฬิกากว่า ๆ ผู้บังคับบัญชาสั่งหยุดยิง โดยได้รับคำสั่งจากนายกรัชมุนตรีทางวิทยุซึ่งสถานีวิทยุพลเรือนในบริเวณค่ายคองหงส์รับ ว่าให้ทหารญี่ปุ่นผ่านไปได้ การรบจึงยุติลง

ฝ่ายเราเสียชีวิต ๒ นาย คือ ส.ท.นิกร ทองคำใส กับพลบำเรอภาคสม คนแรกได้เลื่อนยศเป็น ร.ท. คนหลังเป็น จ.ส.อ. ส่วนพลเรือนซึ่งมาช่วยตาย ๒ คนคือนายหลิว จรูญวงศ์ ช่างไฟฟ้าของกองพัน อีกคนชื่อนายทองใบ สุทธิพร พนักงานสถานีการยาง คนหลังนี้ถูกญี่ปุ่นยิงเมื่อหยุดรบแล้วและรีบเอารถยนต์ไปด้วย ทหารทุกคนที่ทำกรบได้บำเหน็จเลื่อนเงินเดือนคนละ ๓ ชั้น ข้าพเจ้าได้เหรียญชัยสมรภูมิในคราวนี้ ๑ เหรียญ และได้เมื่อไปรบในอินโดจีนอีก ๑ เหรียญ

ทราบภายหลังว่าอังกฤษส่งทหารเคลื่อนที่เร็วเข้ามาติดต่อกับข้าพเจ้า ๕-๖ นาย เพื่อขอส่งกำลังเข้ามารบกับญี่ปุ่น แต่ผู้บังคับบัญชาไม่ตกลง เขาจึงกลับไป

ข้าพเจ้ารับราชการทหารต่อมาและได้เลื่อนยศตามลำดับจนเป็น ร.ต. เมื่อเกษียณอายุราชการแล้วก็ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านคองหงส์นี้

๒๗ ส.ก. ๒๖

นายสุด ทิพย์รัตน์

บ้านเลขที่ ๓-๕

ซอยนิพัทธอุทิศ ๓

หาดใหญ่

๒๓ มีนาคม ๒๕๑๕

คุณแปลก เพื่อนรัก

จดหมายได้รับแล้ว ได้ค้นคว้าเหตุการณ์เมื่อญี่ปุ่นขึ้น บันทึกมาพร้อมโดยหนังสือนี้แล้ว แต่เสียดายชื่อทหารและนายทหารกับราษฎรที่ไปรบในครั้งนั้นจำชื่อไม่ค่อยได้ จึงส่งมาให้เท่าที่พอสอบสวนได้

(ลงชื่อ) ผ.ทิพย์รัตน์

(นายสุด ทิพย์รัตน์)

(หมายเหตุ นายสุด ทิพย์รัตน์เคยเป็นครู ร.รมหาวิชาวุธ ป.ป.ก. ต่อมาลาออกแล้วประกอบอาชีพส่วนตัวอยู่ที่หาดใหญ่ โดยมีสวนยางมีบ้านให้เช่า ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลหาดใหญ่นอกจากบ้านที่เทศบาลใหญ่แล้วมีบ้านอยู่ที่ตำบลน้ำน้อย ริมถนนใหญ่เชิงสะพานน้ำน้อยอีกแห่งหนึ่งต่อไปนี้เป็นบ้านที่ภักที่เขียนส่งมา โดยแก้ไขสำนวนให้เข้าใจง่ายเพียงบางแห่ง)

บันทึกญี่ปุ่นขึ้นวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

เมื่อเหตุการณ์ดังที่เรียบันทึกใกล้สงคราม นายกเทศมนตรีขอลาออกเพราะไม่สามารถปฏิบัติงานยุ่งยากได้ สมาชิกจึงเลือกให้

(อ่านต่อหน้า ๗๑)